

Sextus Empiricus Vol. II Adversus dogmaticos libros quinque (adv. mathem. VII-XI) continens, rec. Hermannus Mutschmann, Lipsiae in aedibus B.G. Teubneri MCMXIV, ἀνατύπωσις 1984, σ. XIX/429.

Ἡ παρούσα ἔκδοσις τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ Σέξτου Ἐμπειρικοῦ ἀποτελεῖ ἀπλῆν ἀνατύπωσιν τῆς ἐκδόσεως 1914 λόγῳ ἐξαντλήσεως τῶν ἀντιτύπων ἐκείνης. Ἡ διαδραμοῦσα ἑβδομηκονταετία ἀπέδειξε τὴν εὐστάθειαν τῆς συγκροτήσεως τοῦ βιβλίου, εἰς τὸ ὁποῖον παρὰ τὰς ἔκτοτε συνεχεῖς ἐρεῦνας καὶ μελέτας καὶ ἐκδόσεις ἐλάχιστα, ἀσήμαντοι μεταβολαὶ θὰ εἶχον νὰ προστεθοῦν καὶ αὐταὶ οὐχὶ ὑπὸ τίτλον βεβαίωτητος, ἀλλὰ ἀπλῆς πιθανότητος ὡς πρὸς τὸ γνήσιον.

Τόσον ἐπιμελῶς καὶ ἐπιτυχῶς εἶχε συγκροτηθῆ τὸ κείμενον τοῦ βιβλίου τούτου ὑπὸ τοῦ H. Mutschmann τῷ 1914 μετὰ διερεύνησιν τῶν κωδίκων καὶ ἔλεγχον τῶν τε παλαιοτάτων ἐκδόσεων αὐτῆς εἶτα τῆς τοῦ Imm. Bekker, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐν συνεχείᾳ παρατηρήσεων δοκιμωτάτων λογίων. Ταῦτα ἐκτίθενται ἐν λεπτομερείᾳ εἰς τὸν πρόλογον τοῦ τε II παρόντος τόμου καὶ τοῦ προηγουμένου. Τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα εἶναι ἀπλούστατον καὶ ἐπαρκές. Τυχὸν προσθήκη καὶ ἄλλων παραλλαγῶν γραφῆς πρὸς βελτίωσιν τοῦ κειμένου εἰς ἐνδεχομένως γενησομένην νεωτέραν ἔκδοσιν ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας μόνον σχετικὴν θὰ εἶχε τὴν ἀξίαν, ἀφοῦ δὲν πρόκειται παρὰ νὰ προσκομισθοῦν μερικαὶ ἀκόμη ἀβέβαιοι εἰκασίαι διὰ νὰ ἀντικαταστήσουν τὰς ὑποτιθεμένας ἀβεβαίας.

Εἰς τὴν αὔξουσαν κατὰ τὰς ἡμέρας μας μελέτην τῆς φιλοσοφίας κατέστη ἀναγκαῖον νὰ γίνῃ ἀνατύπωσις τοῦ ἐξαντληθέντος ἤδη βιβλίου ἀφοῦ ἡ σπουδὴ τῆς σκεπτικῆς φιλοσοφίας, ἀγωγῆς, ὡς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐχαρακτηρίζετο, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ζωηρά. Ἡ ἀνάλυσις τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ Σέξτου Ἐμπειρικοῦ θὰ κεντρίξῃ πάντοτε τὸν ζῆλον τῶν ἐρευνητῶν τῆς φιλοσοφίας, ἀφοῦ αὐτὸς συγκεντρώνει τὰ ἐπιχειρήματα τὰ διαμορφωθέντα ἀπὸ τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ζηλωτῶν τοῦ Πυρρωνείου συστήματος. Καὶ τοῦτο εἶναι πολὺ φυσικόν, ἀφοῦ «ἡ φιλοσοφία εἶναι ποικίλον τι χρῆμα» καὶ ἡ διὰ τῶν διαφόρων φιλοσοφικῶν συστημάτων ἀναζήτησις καὶ ἐκθεσις τῆς ἀληθείας παρουσιάζει ἀδυναμίας, τὰς ὁποίας ἐλέγχει ἡ «σκεπτικὴ ἀγωγή». Ἄλλως τε ἡ σκεπτικὴ ἀντιμετώπισις παρατηρεῖται εἰς ὅλους τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, Ὅμηρον καὶ Ἀρχίλοχον καὶ Ξενοφάνην, Ἐμπεδοκλέα, Ἡράκλειτον καὶ Ἴπποκράτην καὶ Εὐριπίδην καὶ Ἀριστοφάνην κλπ. Διὰ τοὺς λόγους τούτους οἱ φιλοσοφοῦντες θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ἀσχολοῦνται πάντοτε μὲ τὴν σπουδὴν τοῦ Σέξτου Ἐμπειρικοῦ καὶ τὴν θεωρίαν τῶν σκεπτικῶν, τῶν ὁποίων τινές, ὡς ὁ Μητροδόωρος, ἰσχυρίζοντο «καὶ τοῦτο μὴ εἶδέναι οὐδὲν οἶδα».

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Herodot, Novellen, Ausgewählt, übertragen und erklärt von **Bernhard Kytzler**, Teubner, Leipzig 1983.

Ἡ παρούσα χάριν εὐρυτέρου γερμανομαθοῦς κοινοῦ ἀναγνωστῶν ἐκπονηθεῖσα

ἐκδόσις τοῦ οἴκου Teubner περιλαμβάνει εἰς γερμανικὴν ἀκριβῆ καὶ χαρίεσσαν γλῶσσαν ἐπιλογὴν εἴκοσι πέντε τερπνῶν ἱστορημάτων ἐκ τοῦ περιηγητικοῦ ἔργου τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας Ἡροδότου εἰς τὰς ἀνατολικὰς χώρας τῶν πρώτων μεγάλων πολιτισμῶν. Ἡ συλλογὴ αὕτη κοσμεῖται ἀπὸ δώδεκα ὀλοσελίδους καλλιτεχνικὰς χαρακτηριστικὰς εἰκόνας καὶ ἐν χαρακτηριστικὸν κόσμημα. Εἰς ἕκαστον διήγημα ἀντιστοιχεῖ καὶ παράλληλον ὑπόμνημα εἰς τὸ ὁποῖον διασαφοῦνται τὰ ἐκεῖ ἀναφερόμενα ἱστορικά, γεωγραφικὰ καὶ πραγματολογικὰ ζητήματα.

Τὰ ἱστορικὰ αὐτὰ διηγημάτια ἔχουν ἐπιλεγῆ ἀπὸ τὸν βίον, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν ἀρχαίων λαῶν τοὺς ὁποίους ἐπεσκέφθη καὶ περιέγραψεν ὁ Ἡρόδοτος, ἔνθα ὑπῆρχον πληθυσμοί, τὸ μὲν φορεῖς μακροῦ πολιτιστικοῦ παρελθόντος, τὸ δὲ πρωτόγονοι. Αἱ διηγήσεις εἶναι γοητευτικαὶ διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν πρωτοτυπίαν εἰς περιέργους ἀντιλήψεις καὶ συνηθείας καὶ ἐπινοήσεις ποὺ εἶχον διαμορφωθῆ ἀπὸ τὰς θρησκευτικὰς ἀντιλήψεις καὶ τὰς μυθολογικὰς ἰδέας τοῦ πρωτογόνου σταδίου τοῦ βίου των.

Μὲ τὴν ποικιλίαν τῶν θεμάτων καὶ τὰς ποιητικὰς εἰκόνας τῶν ἱστορημάτων τοῦ Ἡροδότου ἀνοίγεται εἰς τὸν ἀναγνώστην ἡ ὁδὸς πρὸς παρατήρησιν τῆς ἰδιοτυπίας τῶν φυλῶν καὶ τῆς νοοτροπίας τῶν ἀτόμων τῆς τε ὑψηλῆς τάξεως καὶ τῶν ταπεινῶν, τῆς ἐσωτερικῆς τῶν σχέσεως πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ θεοῦ καὶ ἀκόμη δίδεται ἡ εὐκαιρία στοχασμοῦ διὰ τὰς σκέψεις, τὰς πλάνας, τὰ πάθη καὶ τὰς πανουργίας τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων. Αἱ βραχεῖαι αὐταὶ ἱστορίαι γραμμῆναι μὲ ἀριστουργηματικὴν λιτότητα καὶ χάριν παρέχουν εἰς τὸν ἀναγνώστην καὶ εὐχαρίστησιν καὶ εὐκαιρίαν στοχασμοῦ, διότι ὁ Ἡρόδοτος δὲν εἶναι κοινὸς ἀποδέκτης καὶ μεταβιβαστὴς λαϊκῶν ἀντιλήψεων τῶν φύλων καὶ τῶν λαῶν ποὺ ἐπεσκέφθη, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὁ φωτισμένος καὶ κριτικὸς νοῦς, ὁ ὁποῖος ἐξακριβώνει καὶ ζυγίζει τὴν ἀλήθειαν τῶν πληροφοριῶν του καὶ ἀντιλαμβάνεται πολὺ καλὰ τὰς πανουργίας τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Ἡρόδοτος λ.χ. δὲν ἐδέχθη ἀβασανίστως τὴν καὶ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου δεκτὴν ἀντίληψιν, ὅτι δῆθεν ἡ Κασπία ἦτο ἀνοικτὴ πρὸς τὸν Ὠκεανὸν θάλασσα, ἀλλὰ ἐξηκρίβωσεν ὅτι ἦτο λίμνη, πρᾶγμα ποὺ ἐπηρασμένος ἀπὸ τὴν φήμην ἠρνεῖτο κακῶς μετὰ τετρακόσια ἔτη ὁ Στράβων. Τὸ βλέμμα τοῦ Ἡροδότου εἶναι καθαρὸν καὶ ὀξύ, μοιλονότι δὲ εἶναι εὐλαβὴς καὶ πιστὸς εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν ἀντιλαμβάνεται καὶ τὰς ἀνθρωπίνας ἀνορθοδόξους παρεμβολάς.

Ὁ ἀναγνώστης τῶν διηγημάτων αὐτῶν παρασύρεται εἰς στοχασμὸν διὰ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου καὶ διαπιστώνει πόσον τὰ προβλήματα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως εἶναι αἰώνια καὶ μόνον κατὰ τὴν μορφήν διαφέρουν ἀπὸ τὰ σημερινά. Τοῦ Ἡροδότου αἱ διηγήσεις ἔχουν θέλητρον ἰδιαιτερον ὅπως ἔχουν ἐπιτυχῶς σταχυολογηθῆ ἀπὸ διαφόρους παλαιούς λαούς, καὶ εἶναι πολὺ κατάλληλοι νὰ περιληφθοῦν ὑπὸ τὴν ἐξαιρετον ἀπόδοσιν τοῦ Kytzler εἰς ἀνθολογίας ἐκδόσεων καταλλήλων διὰ τοὺς ἐκμανθάνοντας τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν, ὅπως ἄλλωστε ἀποτελοῦν ἐπίσης τερπνὸν ἀνάγνωσμα διὰ πάντα ἀναγνώστην φιλόκαλον.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ